

Dr. Meryem Solmaz

İbn Haldun Üniversitesi,
Medeni Hukuk Anabilim Dalı Doktor Öğretim Üyesi

**BANKANIN MEVDUAT
SÖZLEŞMESİNDEN DOĞAN
HUKUKİ SORUMLULUĞU**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR CETVELİ.....	XVII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM MEVDUAT SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ VE TÜRLERİ

1.1. GENEL OLARAK	5
1.2. MEVDUAT SÖZLEŞMESİNİN TANIMI	6
1.3. MEVDUAT SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI	8
1.3.1. Mevduat Sözleşmesinde Para Unsuru.....	9
1.3.2. Paranın Mülkiyetinin Bankaya Geçmesi Üzerinde Anlaşma.....	10
1.3.3. Talep Üzerine veya Vade Sonunda Paranın İadesi.....	12
1.3.4. Halka Duyurulmak Suretiyle Paranın Toplanması.....	12
1.3.5. Mevduat Sözleşmesinde Faiz/İvaz Unsuru.....	13
1.3.5.1. Azami Faiz Oranına İlişkin Merkez Bankası Düzenlemeleri.....	14
1.3.5.2. Azami Faiz Sınırına Uyulmaması Problemi	16
1.3.5.3. Faizin Hesaplanması ve İşletilmesi	18
1.4. MEVDUAT SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	20
1.4.1. Karz Sözleşmesi Niteliği	22
1.4.2. Usulsüz Tevdi Sözleşmesi Niteliği	23
1.4.3. Karma Sözleşme Niteliği	25
1.4.4. Kendine Özgü Sözleşme Niteliği.....	26

1.4.4.1. Kanunun Emredici Hükümleri.....	28
1.4.4.2. Taraflar Arasındaki Sözleşme ve Genel İşlem Koşulları.....	29
1.4.4.3. Bankacılık Kanunu ve İlgili Mevzuat	29
1.4.4.4. Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu Genel Hükümler.....	29
1.4.4.5. Örf ve Adet Hukuku Kuralları	30
1.4.4.6. Kıyas.....	30
1.4.4.7. Hâkimin Hukuk Yaratması	31
1.5. MEVDUAT HESAPLARININ TÜRLERİ	31
1.5.1. Mevduat Sahiplerinin Statüsüne Göre Tasnif.....	32
1.5.1.1. Tasarruf Mevduatı.....	32
1.5.1.2. Resmi Kuruluşlar Mevduatı	33
1.5.1.3. Ticari Kuruluşlar Mevduatı.....	33
1.5.1.4. Bankalar Arası Mevduat.....	34
1.5.1.5. Diğer Kuruluşlar Mevduatı	34
1.5.2. Hesap Sahibine Göre Tasnif.....	35
1.5.2.1. Gerçek Kişi Mevduatı.....	36
1.5.2.2. Tüzel Kişi Mevduatı.....	37
1.5.3. Vadeye Göre Tasnif.....	37
1.5.3.1. Vadesiz Mevduat.....	38
1.5.3.2. Vadeli Mevduat.....	38
1.5.3.3. İhbarlı Mevduat	41
1.5.3.4. Birikimli Mevduat	42
1.5.3.5. Kur Korumalı Mevduat.....	43
1.5.4. Mevduata Konu Para Cinsi Açısından Tasnif.....	44
1.5.4.1. Türk Lirası Mevduat Hesabı.....	44
1.5.4.2. Yabancı Para Mevduat Hesabı.....	44
1.5.4.3. Altın Depo Hesabı	45
1.5.5. Hesap Üzerindeki Tasarruf Yetkisine Göre Tasnif.....	46
1.5.5.1. Bireysel Mevduat.....	47

1.5.5.2. Birlikte Mevduat.....	47
1.5.5.2.1. İştirak Halinde Mevduat.....	49
1.5.5.2.2. Müşterek Mevduat.....	51
1.5.5.2.3. Üçüncü Kişi Yararına Açılan Hesaplar.....	56
1.5.5.2.4. Emanet Hesapları.....	59

İKİNCİ BÖLÜM

MEVDUAT SÖZLEŞMESİNİN

KURULUŞU, GEÇERLİLİĞİ VE MEVDUAT

SÖZLEŞMESİNDE TEMSİL

2.1. MEVDUAT SÖZLEŞMESİNİN KURULUŞU	63
2.1.1. Online Bankacılıkta Sözleşmenin Kurulması.....	64
2.1.2. Mevduat Sözleşmesinde İrade Serbestisi.....	69
2.1.3. Bankanın Hesap Cüzdanı Düzenleme Zorunluluğu.....	71
2.2. MEVDUAT SÖZLEŞMESİNİN GEÇERLİLİĞİ.....	73
2.2.1. Şekil Şartı	74
2.2.2. Kanuna, Ahlaka ve Kamu Düzenine Aykırılık.....	75
2.2.3. Genel İşlem Koşulları.....	76
2.2.3.1. Genel Olarak.....	76
2.2.3.2. Sözleşme Hükümlerinin Belirlenmesi	79
2.2.3.3. Yürürlük Denetimi	82
2.2.3.3.1. Müşterinin Dikkatine Sunma ve Kabul	82
2.2.3.3.2. Genel İşlem Koşullarının Açık ve	
Anlaşılır Olması.....	85
2.2.3.3.3. Şaşırtıcı Kayıtlar	86
2.2.3.4. İçerik Denetimi.....	88
2.2.3.5. Yorum Denetimi.....	91
2.2.3.6. Değiştirme Yasağı.....	93
2.2.3.7. Genel İşlem Koşulu Olarak Delil Sözleşmesi	95

2.2.3.8. Genel İşlem Koşulları ve Sorumluluk Kısıtlayıcı Hükümler.....	97
2.2.3.8.1. Genel İşlem Koşulları Kapsamında Değerlendirme.....	97
2.2.3.8.2. Sorumsuzluk Kaydına İlişkin Düzenlemeler Kapsamında Değerlendirme.....	99
2.3. MEVDUAT SÖZLEŞMESİNDE TEMSİL.....	102
2.3.1. Mevduat Sözleşmesinde İradi Temsil.....	102
2.3.1.1. Temsilin Şekle Bağlı Olup Olmadığı.....	106
2.3.1.2. Banka Temsil Yetkisinin “Özel Yetki” Kapsamında Değerlendirilmesi.....	107
2.3.1.3. Temsil Yetkisinin Sona Ermesi.....	109
2.3.1.3.1. Temsilcinin Azli.....	110
2.3.1.3.2. Süreli/Sınırlı Temsilde Sürenin Dolması ...	111
2.3.1.3.3. Mevduat Sahibinin Ölümü, Gaipliği, İflası veya Ehliyetini Kaybetmesi.....	112
2.3.1.4. İşletmenin Temsili.....	113
2.3.2. Mevduat Sözleşmesinde Kanuni Temsil.....	114
2.3.2.1. Mevduat Sözleşmesinde Velayete Dayalı Temsil.....	114
2.3.2.2. Mevduat Sözleşmesinde Vesayete Dayalı Temsil.....	118
2.3.2.3. Diğer Kısıtlılık Halleri.....	119

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BANKANIN SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN
TEMEL PRENSİPLER ÇERÇEVESİNDE
FİNANS ALANINDAKİ TEKNOLOJİK
GELİŞMELERİN MEVDUAT İLİŞKİSİNE
ETKİSİ

3.1. GENEL OLARAK.....	121
3.2. BANKANIN SORUMLULUĞUNUN KAYNAKLARI.....	122

3.3. BANKANIN SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN TEMEL PRENSİPLER	123
3.3.1. Bankanın Güven Kurumu Olarak Sorumluluğu	123
3.3.2. Genel Banka Sözleşmesi Teorisi.....	126
3.3.3. Banka Çalışanlarının Eylemlerinden Sorumluluk	129
3.4. FİNANSAL TEKNOLOJİ (FİNTEK) VE MEVDUAT İLİŞKİSİ..	134
3.4.1. Bankaların Fintek Uygulamaları.....	135
3.4.2. Banka Dışı Fintekler	136
3.4.2.1. Ödeme Hizmet Sunucuları	137
3.4.2.2. Denkler Arası Kredilendirme Platformları	139
3.4.2.3. Kitle Fonlaması (Crowdfunding).....	140
3.4.3. Banka Dışı Finteklerin Mevduat Toplama Problemi.....	142
3.4.4. Fintek Lisansı Düzenlemesi	145
3.4.5. Banka Dışı Fintek Firmalarının Sorumluluğu	148
3.5. KRİPTO PARA VE MEVDUAT İLİŞKİSİ.....	149
3.6. YAPAY ZEKÂ VE MEVDUAT İLİŞKİSİ	153
3.7. ELEKTRONİK BANKACILIK VE MEVDUAT İLİŞKİSİ	155
3.7.1. Online Bankacılık.....	155
3.7.1.1. Online Bankacılık İşlemlerine Uygulanacak Hükümler.....	157
3.7.1.2. Online Bankacılık Hizmetinden Yararlanmanın Müşterinin İnisyatifinde Olması	158
3.7.1.3. Online Bankacılık Hizmetlerinde Güvenliğin Sağlanması	160
3.7.1.4. Online Bankacılıkta Özen Yükümlülüğü.....	163
3.7.2. Dijital Bankacılık.....	164
3.8. AÇIK BANKACILIK VE MEVDUAT İLİŞKİSİ.....	168

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BANKANIN MEVDUATI İADE
YÜKÜMLÜLÜĞÜ

4.1. GENEL OLARAK	173
4.2. BANKANIN MEVDUAT SAHİBİNİ TEŞHİS YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	173
4.2.1. Teşhis Yükümlülüğünün Hukuki Dayanakları.....	174
4.2.2. Sözleşme Kurulurken Teşhis Yükümlülüğü.....	176
4.2.3. Mevduat İlişkisi Devam Ederken Teşhis Yükümlülüğü.....	177
4.2.4. Mevduat Sahibini Teşhis Yöntemleri	177
4.3. MEVDUATI İADE BORCUNUN NİTELİĞİ VE KAPSAMI.....	180
4.4. MEVDUAT SAHİBİNİN GERİ ÇEKME HAKKINI SINIRLAYAN VEYA ENGELLEYEN HALLER.....	183
4.4.1. Mevduat Hesabının Vadeli veya İhbarlı Olması.....	184
4.4.2. Mevduat Hesabının Haczi	187
4.4.2.1. İcra İflas Kanunu'na Göre Mevduat Haczi.....	187
4.4.2.2. Vadeli Mevduat Hesabının Haczi Problemi.....	189
4.4.2.3. Mevduat Haczinin Sonuçları	191
4.4.2.4. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanuna Göre Mevduat Haczi	192
4.4.3. Mevduatın Devri	192
4.4.3.1. Mevduat Devrinin Mümkün Olmadığı Durumlar ...	196
4.4.3.2. Mevduatı Devrin Sonuçları.....	197
4.4.4. Mevduatın Rehni.....	200
4.4.5. Bankanın Mevduat Üzerinde Takas Hakkını Kullanması	204
4.4.6. Bankanın Mahsup Yetkisi	207
4.4.7. Bankanın Mevduat Üzerinde Hapis Hakkı	208
4.4.8. Mevduat Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması	209
4.4.9. Mevduat Hesabına İlişkin İhtiyati Tedbir veya El Koyma Kararı Verilmesi.....	211
4.4.10. Mevduatın Zamanaşımına Uğraması	212

4.5. MEVDUATI İADE BORCUNUN İFASINA İLİŞKİN	
HUSUSLAR	216
4.5.1. Mevduatı İade Yükümlülüğünde İfa Yeri	216
4.5.2. Mevduatı İade Yükümlülüğünde İfa Zamanı	217
4.5.3. Mevduatın Aynen İfası	218

BEŞİNCİ BÖLÜM

UYGULAMADAN ÖRNEKLERLE

MEVDUATI İADE BORCUNUN İHLALİ

5.1. MEVDUATI İADE BORCUNUN İHLALİ HALİNDE	
BANKAYA KARŞI İLERİ SÜRÜLEBİLECEK TALEPLER	221
5.1.1. Mevduatın İadesi	222
5.1.2. Temerrüt Faizi	222
5.1.3. Gecikme Tazminatı	226
5.1.4. Manevi Tazminat	226
5.2. İŞLEM ALANI TEORİSİ VE MEVDUAT HESAPLARINA	
YÖNELİK YETKİSİZ VE HAKSIZ İŞLEMLERDEN	
SORUMLULUK	227
5.3. UYGULAMADA MEVDUATI İADE YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN	
İHLALİ TEŞKİL EDEN DURUMLAR	229
5.3.1. Mevduatın Hak Sahibi Olmayan Kişilere Ödenmesi	230
5.3.1.1. Sahte Kimliğe Dayalı Ödeme	231
5.3.1.2. Sahte Vekâlete Dayalı Ödeme	232
5.3.1.3. Sahte Talimata Dayalı Ödeme	232
5.3.1.4. Sahte Belgeye Dayalı Ödemelerde Müşterinin	
Kusuru	233
5.3.2. Çalınan veya Kaybedilen Banka Kartı ile İşlem Yapılması	234
5.3.2.1. Banka Kartlarına İlişkin Bankanın	
Yükümlülükleri ve Sorumluluğu	235
5.3.2.2. Müşterinin Bankayı Koruma Yükümlülüğü	238

5.3.3. Online Bankacılık Uygulamaları Üzerinden Gerçekleşen Yetkisiz İşlemler	241
5.3.3.1. Online Bankacılıkta Karşılaşılan Yaygın Dolandırıcılık Yöntemleri.....	242
5.3.3.2. Online Bankacılık Üzerinden Gerçekleşen Yetkisiz İşlemlerde Sorumluluğun Tespiti	244
5.3.3.2.1. Bankanın Yükümlülükleri Çerçevesinde İşlem ve Risk Alanı.....	245
5.3.3.2.2. Müşterinin İşlem Alanı ve Koruma Yükümlülüğünün İhlali	247
5.3.3.3. Online Bankacılık Uygulamaları Üzerinden Gerçekleşen Yetkisiz İşlemlerde Kusurun İspatı.....	250
5.3.3.4. Genel Değerlendirme	252
5.3.4. Banka Kayıtlarında Hata Yapılması	253
5.3.4.1. Mevduat Sahibi Lehine Kayıt Hataları	253
5.3.4.2. Mevduat Sahibi Aleyhine Kayıt Hataları.....	254
5.3.5. Mevduat Sahibine Fazla Ödeme Yapılması.....	255
5.3.6. ATM Cihazı Üzerinden Yapılan Usulsüz İşlemler	258
5.3.7. Sahte Mevduat Hesabı Oluşturulması	258
5.3.8. Bankanın Hatalı Zamanaşımı Define Dayalı Ödemedden Kaçınması	259
5.3.9. Bankanın Mevduat Hesabına Haksız Bloke Kaydı Koyması .	260

ALTINCI BÖLÜM

BANKANIN MEVDUAT SÖZLEŞMESİNDEN DOĞAN DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN İHLALİ

6.1. GENEL OLARAK	263
6.2. BANKANIN SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	265
6.2.1. Sır Saklama Yükümlülüğünün Hukuki Kaynağı.....	266
6.2.2. Müşteri Sırrı Kavramı ve Kapsamı.....	269

6.2.3.	Sır Saklama Yükümlülüğü Altında Olanlar	272
6.2.4.	Sır Saklama Yükümlülüğü Olmayan Haller.....	272
6.2.4.1.	Müşterinin Rızası	273
6.2.4.2.	Resmi ve Adli Kurumların Talebi	275
6.2.4.3.	Bankalar Arası Bilgi Paylaşımı	276
6.2.4.4.	Bankanın Yararının Bulunması.....	277
6.2.5.	Bankanın Üçüncü Kişilere Sır İfşası	279
6.2.6.	Sır Saklama Yükümlülüğünün İhlali	280
6.2.7.	Sır Saklama Yükümlülüğünü İhlalin Sonuçları.....	282
6.3.	BANKANIN BİLGİ VERME, AYDINLATMA VE UYARMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	285
6.3.1.	Genel Olarak	285
6.3.1.1.	Bilgi Verme Yükümlülüğü.....	286
6.3.1.2.	Aydınlatma Yükümlülüğü.....	286
6.3.1.3.	Uyarma Yükümlülüğü	287
6.3.2.	Yükümlülüğün Kaynağı.....	288
6.3.3.	Yükümlülüğün Kapsamına İlişkin Temel Kriterler.....	290
6.3.3.1.	Yükümlülüğün Zamansal Kapsamı.....	293
6.3.3.2.	Yükümlülük Kapsamına Giren Durum ve İşlemler ..	294
6.3.3.3.	Yükümlülük Kapsamının Belirlenmesinde Müşterinin Rolü	297
6.3.4.	Banka ile Müşteri Menfaatlerinin Çakıştığı Durumlarda Yükümlülüğün İfası	297
6.3.5.	Bilgi Verme, Aydınlatma ve Uyarma Yükümlülüğünün İhlali	298
6.4.	BANKANIN MÜŞTERİ TALİMATLARINA UYMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	301
6.4.1.	Genel Olarak	301
6.4.2.	Talimatın Şekli ve İspat Yükü	305
6.4.3.	Talimatın İptali.....	308
6.4.4.	Bankanın Müşteri Talimatını Reddetmesi	310

6.4.4.1. Kredili Mevduatın Bulunmamasına Rağmen Yetersiz Bakiyenin Varlığı.....	310
6.4.4.2. Talimatın Açık ve Anlaşılır Olması	311
6.4.4.3. Talimatın Yetkisiz Kişi Tarafından Verildiğine İlişkin Makul Şüphe	313
6.4.4.4. Kanuni Sebepler veya Mahkeme Kararı	313
6.4.5. Talimatın Banka Tarafından Yerine Getirilmemesinin Sonuçları	314
6.5. BANKANIN ÖZEN YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	316
6.5.1. Özen Yükümlülüğünün Kaynakları.....	317
6.5.2. Bankanın Özen Derecesinin Tespiti.....	319
6.5.3. Özen Yükümlülüğünün Tespitinde Müşterinin Durumu	320
6.5.4. Özen Yükümlülüğünün İhlali.....	320
SONUÇ	323
KAYNAKÇA.....	335